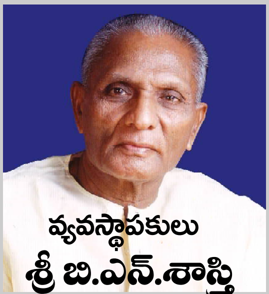

వ్యవస్థాపకులు
శ్రీ బి.ఎన్.శాస్త్రి

సంపుటి : 24 సంచిక : 4
ఫిబ్రవరి - 2021
'శార్వరి' పుష్య మాఘాలు

సంపాదకులు
సాగి కమలాకర శర్మ

Printed and Published by
B. Anantha Laxmi
Type Setting at :
Kavyasree Graphics
Ph: 934 797 1177
Printed at : Sri Sai Process
Ph. 27563075

విడిప్రతి : 20/-
సంవత్సర చందా : 200/-
శాశ్వత సభ్యత్వం : 2500/-
(పది సంవత్సరాలు మాత్రమే)

చెక్కులు, డి.డి.లు 'మూసీ తెలుగు మాసపత్రిక' (MUSI Telugu Monthly Magazine) పేరుపై మాత్రమే పంపాలి.

వివరాలకు : మేనేజర్, మూసీ సాహిత్య సాంస్కృతిక చారిత్రక మాసపత్రిక, 2-2-1109/బికె - ఎల్ఐజి-10, బతుకమ్మకుంట, బాగ్ అంబర్‌పేట, హైదరాబాద్ - 500 013
ఫోన్ : 9347971177
email : editormusi@gmail.com

INTERNATIONAL STANDARD SERIAL NUMBER
ISSN 2457-0796

మూసీ

సాహిత్య సాంస్కృతిక చారిత్రక

చదివి దాచుకోదగిన ఏకైక తెలుగు మాసపత్రిక

ఈ సంచికలో ...

వ్యాసాలు

కవితలు

సమీక్షలు

ఈ పత్రికలోని వ్యాసాలు, కథలు, కవితలు, అభిప్రాయాలు ఆ యా రచయితల సొంతమే కాని పత్రికకు ఆ అభిప్రాయాలతో ఎటువంటి సంబంధం లేదు.

Printed, Published and Owned by : **B. Anantha Laxmi,** 3-4-245/1, Lingampally, Kachiguda, Hyderbad - 500 027. Telangana.
Office : 2-2-1109/BK-LIG 10, Bathukammakunta, Bagh Amberpet, Hyderabad - 13.
Printed at Sri Sai Process, 3-4-612/1, Narayanguda, Hyderabad - 500 029. Telangana.
Editor : **Dr. Sagi Kamalakara Sharma.** **RNI No. 37723/80**

జానపద హాస్య గేయాలు – అధ్యయనం

డా॥ బొలుగాని శోభన్ బాబు, హైద్రాబాద్. ఫోన్ : 9701181271

"వాక్య రసాత్మకం కావ్యం", "విశ్వశ్రేయః కావ్యం" అనునవి అలంకార శాస్త్ర మర్యాదననుసరించి వెలువడిన వాక్యములు. రసానందంతో పాటు సందేశాత్మకత ఇమిడి ఉండటం జానపద సాహిత్య లక్షణం. జానపద హాస్యగేయాలు కూడా ఇందుకు ఏమాత్రం తీసిపోవు. జానపద హాస్యగేయాలను కేవలం రసానందం కొరకే కాక వివిధ కోణాలలో పరిశీలించాల్సిన అవసరం ఉందని తెలియజేయటం ఈ వ్యాసరచన ప్రధానోద్దేశం.

యేమాయావో పెండ్లి కొడుకా యెంత కీరితి తెస్తివీ
పొంత కాగిన నీళ్ళు మేము పోసి చూస్తామంటిమీ ॥యే॥
తొట్టిలోని ముసురు నీళ్ళూ నాకి కావలెనంటివీ
సన్నబియ్యం కోడిపెట్టా మేము పెడతామంటిమీ ॥యే॥
రాగిముద్దా వులవచారా నాకి కావలెనంటివీ
తూగుటుయ్యెల వొరుగు దిండూ మేము యిస్తామంటిమీ॥యే॥
పాతచాపలు పంచటరుగులు నాకి కావలెనంటివీ
పట్టెమంచం లేవు దిండూ మేము యిస్తామంటిమీ ॥యే॥
నులకమంచం కమిటికోరీ నాకి కావలెనంటివీ
పచ్చిబోగం చిన్నదాన్నీ పక్కనేస్తామంటిమీ
యెంట జాకిన గుల్లి కుక్కా నాకి కావలెనంటివీ ॥యే॥

బువ్వం బంతి సరసాలలో ఇది ఒక విసరు. పెండ్లి కుమారుని యందు ఇటువంటి అల్పబుద్ధులను ఆరోపించి పెండ్లి కుమార్తె వంక పేరంటాండ్రు వియ్యపు మేలములాడుదురు. ఇందులో పెండ్లి కొడుకు ఆలంబన విభావం. అతడి విపరీత చేష్టలు ఉద్దీపన విభావాలు. పెండ్లికొడుకు పొంత కాగిన నీళ్ళకు బదులు తొట్టిలోని ముసురు నీళ్ళు కోరడం, సన్నబియ్యం కోడిపెట్టకు బదులు రాగిముద్దా వులవచారు కోరడం, తూగుటుయ్యెల వొరుగు దిండుకు బదులు పాతచాపలు, పంచటరుగులు కోరడం, పట్టెమంచం లేవుదిండులకు బదులు నులకమంచం కమిటీకిరీ (చీలికలు పేలికలయిన కంబలి) కోరడం, పచ్చిబోగం చిన్నదానికి బదులు యెంట జాకిన (సాకిన) గుల్లికుక్కను కోరడం ఆ విపరీత చేష్టలు. అందుకే ఆ పెండ్లికొడుకు అపకీర్తికి ఆటపట్టయినాడు. నిజంగా ఇవి వింత చేష్టలు. అతని అల్పబుద్ధికి తార్కాణాలు. కాబట్టి హాస్యరసం ఉత్పన్నమయింది.

జానపదులు తమకున్నా లేకున్నా అల్లుళ్ళకు ఇచ్చే అతిథి మర్యాదలు ఈ గేయంలో ప్రతిబింబించాయి. నిజానికి ఈ గేయం వాచ్యార్థం హాస్య జనకమైనా వ్యంగ్యార్థం ఎంతో సందేశాత్మకం. పెండ్లి కొడుకుకు ఆపాదించిన అల్పబుద్ధులు అతని నిరాడంబర జీవితానికి నిలువెత్తు నిదర్శనాలు. అతని అలవాట్లను కొన్నింటిని

మనం ఆచరించవలసిన అవసరం ఉందని ఈ గేయం పరోక్షంగా తెలియచేస్తుంది.

వేన్నీటి స్నానం కంటే చన్నీటి స్నానం ఆరోగ్య ప్రదాయిని. అలాగే సన్నబియ్యం అన్నం కంటే రాగి సంకటి మిక్కిలి ఆరోగ్యప్రదాయిని అని నేడు తరచుగా వినవస్తున్న మాట. ఎందుకంటే రాగులు, కొర్రలు, సామలు, అరికెలు, జొన్నలు మొదలైన వాటిలో పీచు పదార్థాలు అధికం. తద్వారా అవి మంచి జీర్ణకారులు. జీర్ణాశయాన్ని ఎప్పటికప్పుడు అవి శుద్ధి చేస్తాయి. జీర్ణాశయమొక్కటి సరిగా ఉంటే మిగతా వ్యాధులన్నీ మటుమాయమవుతాయి. సన్నబియ్యం మనం వదిలించుకోలేని జాడ్యం. రాగి సంకటి, కొర్రబియ్యం, జొన్నరొట్టె మొదలైన ఆహార పదార్థాల ప్రస్తావన హాస్య గేయాలలో తరచుగా కనిపిస్తుంది.

జానపదులు తమ తమ బంధువులకిచ్చే అతిథి మర్యాదలలో మాంసాహారం కూడా ఒకటి. ఈ గేయంలో కోడిపెట్ట మాసం ప్రస్తావన ఉంది. కూతపెట్టి ఈడు వచ్చిన పుంజు మాంసం మంచి ఆహారం. శుభ్రమైన రక్తమును పుట్టించును. వాతరోగమును, కడుపునొప్పిని పోగొట్టును. సమశీతోష్ణముగా ఉండును. నీరసంగా ఉన్నవారికి, జబ్బుపడి కోలుకుంటున్నవారికి అనుకూలంగా ఉండి

బలము చేకూర్చును. యౌవనంలో ఉండే కోడిపుంజు మాంసం అధిక సత్తువ, వీర్యవృద్ధి, దేహకాంతి, బుద్ధిబలాన్ని ఇచ్చును. కోడిపెట్ట మాంసం చమురు కలిగి రుచిగానూ, గురుత్వము గలిగి శ్లేష్మములను పోగొట్టును. వీర్యమును పుట్టించును. కండ్లకు మంచిది. అదేవిధంగా ఉలవలు మిక్కిలి కాక, పైత్యము చేయును. ఉలవలు నేరుగా తినడం కంటే చారు చేసుకొని తినడం శ్రేయస్కరమని సకలవస్తు గుణదీపిక చెప్తుంది. 'అతి సర్వత్ర వర్జయేత్' అన్నట్లు మోతాదు మించిన ప్రతిదీ హానికరమే. మొత్తానికి తమ సంతానం సత్వగుణ సంపన్నులు కావాలనుకొనేవారు సాత్త్వికాహారం తీసుకోవడం శ్రేయస్కరం. రజోగుణ భూయిష్టాలైన మాంసాహారానికి దూరముండటం మంచిది. అదేవిధంగా మిగతావాటిని అన్వయించుకోవచ్చు. తూగుటుయ్యేలపై కంటే చాప వేసుకొని నేలపై పడుకోవడం ఆరోగ్యదాయకమని అందరికీ తెలిసిన విషయమే.

ఇక చివరగా నులకమంచం. పట్టెమంచాలకు అలవాటు పడ్డాం మనం ఈరోజుల్లో. వాటికి తోడు ఎత్తైన దిండ్లు. నులకమంచం అంటే తెలియనివాళ్లు నేటికాలంలో చాలామంది ఉన్నారు. నవారు మంచం నులకమంచాన్ని మింగివేసింది. పట్టెమంచాలు నవారు మంచాలను మింగివేసాయి. నులకమంచం గొప్పతనం తెలియాలంటే నులకమంచమే మంచి ఉదాహరణ. నా అభిప్రాయం ప్రకారం నులకమంచం సర్వరోగ నివారిణి. అది ఆక్యుప్రెషర్, రిఫ్లెక్సాలజీలను తనలో గర్భీకరించుకొన్నది. చైనీయులు, జపనీయులు మొదలైన ఇతర దేశీయులు తమ తమ ఆరోగ్యం కోసం ఉపయోగించే ఆక్యుప్రెషర్ వంటి వైద్యవిధానాలను ప్రత్యేకంగా చేయాల్సిన పని లేదు. నులకమంచంలో నిద్రిస్తే చాలు. అలాగని ఎత్తైన బొంతలు పరచకూడదు. చాలా పలుచని వస్త్రాలు మాత్రమే పరచాలి. ఈ విషయమే ఈ గేయంలో తెలుపబడింది.

ఇక ఈ గేయంలోని చివరి చరణాలు మితిమీరిన శృంగారం మంచిదే కాదనే విషయాన్ని నొక్కి చెబుతున్నాయి. కుక్క మాత్రమే కాదు ఏ జంతువయినా ఋతుమంతి కాలంలోనే కలుస్తుంది. కాని మానవులు అందుకు అపవాదు. 'యెంట జాకిన గుల్లి కుక్కా నాకి కావలెనంటివి' అని అనడంలో ఎంత నవ్వొస్తుందో 'కుక్క దానం పట్టి ఐనా కుటుంబాన్ని పోషించాలి' అనే సామెతను దీనికి అన్వయించుకుంటే అంత ఆశ్చర్యం వేస్తుంది. వీటిననుసరించి ఆ పెండ్లికొడుకు కీర్తి తెచ్చినవాడే. ఈవిధంగా ఈ గేయంలో సందేశాత్మకత ఎంతో.

మరొక గేయాన్ని చూద్దాం. అనుకొనని వంచనమున కూడ వికృతి కలిగి నవ్వు పుట్టును. మొదట ప్రియవచనములుగా తోచి తరువాత మెల్లగా అప్రియములు భాసించిన సున్నితమగు హాస్యము పుట్టును. ఇటువంటి వాక్చమత్కారమును 'ఛల'మందురు. 'అన్యార్థమేవ వాక్యం ఛలమభిసంధాన హాస్య రోషకరమ్' అని భరతనాట్యశాస్త్రం పేర్కొంది. ఛలము గల జానపద గేయమునకు ఉదాహరణ.

"అంతే నాకు చాలు తమ్మలపాకు తొడిమే పదివేలు
అందరివోలె అడిగేదాన్ని కాను, కొందరివోలె కొసరేదాన్ని గాను"

మొదటనే ప్రియరచనములాడిన స్త్రీ ఎంతో సౌశీల్యవతి అనుకొందుము. తర్వాత మెల్లగా ఆమె అప్రియములను దొరకొనును.

"ముక్కుకూ ముక్కెర లేక, ముక్కు చిన్నబోయినాది
నీ ముగ్గురూ బిడ్డాలనమ్మీ, ముక్కుకూ ముక్కెర తేరా ॥అంతే॥
చేతులకు చెండీలు లేక, చేతులు చిన్నబోయినాయి
నీతోడి చెల్లెండ్లనమ్మీ, చేతులకు చెండీలు తేరా ॥అంతే॥
కాళ్ళకూ కడియాలు లేక, కాళ్ళు చిన్నబోయినాయి
నీ కన్నతల్లి నమ్ముకోని, కాళ్ళకూ కడియాలు దేరా ॥అంతే॥
నడుముకూ వడ్డాలం లేక నడుము చిన్నబోయినాది
నీ నల్గురూ కొడ్కులానమ్మి, నడుముకు వొడ్డాలం దేరా ॥అంతే॥
మెడకు కంటేను లేక మెడ చిన్నబోయినాది
నీ మేడలన్నీ అమ్ముకోని, మెడకు కంటేలు దేరా ॥అంతే॥
పట్టెమంచం పరుపూ లేకా మనసు చిన్నబోయినాది
నీ సూటుబూటు నమ్ముకోని, పట్టెమంచం పరుపుదేరా ॥అంతే॥

చివరి చరణంలో సూటుబూటులుండుటచే ఈ పాట ఆధునికమై ఉండును. లేదా ఈ భాగము ప్రక్షిప్తమై ఉండును. తమలపాకు తొడిమయే పదివేలుగా భావింతునని తొలుత ప్రియములు పల్కిన స్త్రీ తర్వాత తనకు కావలసిన భూషణాలు, వస్తు వాహనాలు పెద్ద పట్టికగా నిచ్చి వాటికై బిడ్డలను తల్లిదండ్రులను వేడ మిద్దెలనమ్ముమని అప్రియములాడుతున్నది. ఇట్టి ఛలము మనకు నవ్వు పుట్టించునని బిరుదరాజు రామరాజుగారు (పుట. 559) ఇచ్చిన వివరణ శిరోధార్యం. ఇదే గేయం కొద్దిపాటి మార్పులతో రుక్నుద్దీన్‌గారి గ్రంథంలో (పుట. 283) కలదు. గమనించగలరు.

హాస్య రచనల్లో అధిక్షేప రచన గొప్పదంటారు. వ్యక్తినో, జాతినో అతి సున్నితంగా అవహేళన చేయడం వీటి పని. అయితే జానపద గేయాల్లో ఇటువంటి ఉదాత్త హాస్యాన్ని ఆశించడం అత్యాశే అవుతుంది. జానపదుల హాస్యం ఉదాత్తమైంది కాకున్నా సజీవమైంది. (పు. 77) అని ఆర్వీయస్ సుందరంగారు పేర్కొన్న విషయాలు ఇక్కడ స్మరించుకోదగినవి.

జానపదుల హాస్యంలో అధిక్షేపం ఎంతవరకు ప్రతిఫలించిందో లోతుగా అధ్యయనం చేయాల్సిన అవసరం ఉంది. పై గేయంలో అధిక్షేపం వేయి విధాలుగా విస్తరించింది. ఇదే గేయాన్ని వివిధ కోణాలలో అధ్యయనం చేయాల్సిన అవసరం ఉంది. నేను ఇవ్వబోయే వివరణలకు విపరీతార్థాలు తీయకుండా విజ్ఞులు ఆదరిస్తారని ఆశిస్తున్నాను.

ఈ గేయానికి ఒక జారిణి ఆలంబనం అనుకుంటే సామాజిక రుగ్మతలు ఉద్దీపన విభావాలు. స్త్రీ కాముకత పురుషుడు వదిలించు కోలేని జాడ్యం. విటులు స్త్రీమాయలో పడకూడదనే సామాజిక సందేశం ఇందులో ఉంది. అంతేకాకుండా వ్యసనపరుడు ఎంతకైనా దిగజారుతాడనడానికి ఈ గేయం నిలువెత్తు సాక్ష్యం. రావణుడికున్న స్త్రీ కాముకత అతడు పతనమయ్యాడు. కాని నింద మాత్రం అతడి చెల్లెలైన శూర్పణఖకు దక్కింది. బహుశా దీనిని అనుసరించే కాబోలు జానపదులలో **'చేసిన చేష్టలు ఎవరూ చూడరు కాని, కోసిన ముక్కు అందరూ చూచినారట'** అనే సామెత వెలువడి ఉంటుంది. ఈ సామెత శూర్పణఖ పర పురుష వ్యామోహాన్ని కూడా తెలియజేస్తుంది. మొత్తానికి రామరావణ యుద్ధం 'ముక్కు + ఎర' మూలంగా సాగింది అని రామాయణ కథా సారాన్ని రంగరించి నిక్షిప్తం చేశాడు కాబోలు జానపదకవి (మొదటి చరణంలో).

ఇక్కడ రావణుడిని కూడా తప్పు పట్టాల్సిన పని లేదు. సీతను చెరపట్టినా బలాత్కరించని ఉత్తముడు రావణుడు. అటువంటి రావణుడు శూర్పణఖ పరపురుష వ్యామోహాన్ని సహించి ఉంటాడా! ఆలోచించాల్సిన విషయం. ఏదేమైనా చెల్లెలి ముక్కు కోసినందుకు ప్రతీకారంగా రామలక్ష్మణులతో యుద్ధం చేశాడు. తన పుత్రుడైన మేఘనాథునితో పాటు పుత్రతుల్యులైన తమ్ములిద్దరిని (కుంభకర్ణుడు, విభీషణుడు) దూరం చేసుకున్నాడు. రావణుడికి చెల్లెలుపై గల వాత్సల్యం అంతటిది. (రాక్షసులలోను మమతానురాగాలున్నాయి. మనుషుల్లోను కరువవుతున్నాయి). తద్వారా రామాయణం అవశ్య పఠనీయమని సందేశం. ఈ లెక్కన ఈ గేయం కదళీపాకమని చెప్పక తప్పదు.

ఇంకా చెప్పాలంటే కాలానుగుణంగా సమాజంలో వస్తున్న మార్పులు ఇందులో ప్రతిబింబించాయి. బిడ్డలనమ్మడం, కూతుళ్ల నమ్మడం కన్యాశుల్కంపై అధిక్షేపం. కొడుకులను అమ్మడం వర విక్రయంపై అధిక్షేపం అనవచ్చు.

ఎవర్నీ గుడ్డిగా నమ్మకూడదు అని ఈ గేయం మనకిచ్చే మరో సందేశం. కూతురు అని కుంచెడిస్తే – కన్నతల్లి అని కంచెడు పెట్టిందట; కొడుకు కలిగినంత కులముద్ధరించునా; అత్త లేనమ్మ ఉత్తమురాలు – మామ లేనమ్మ మరీ భాగ్యశాలి; దీపమున్నపుడె ఇల్లు చక్కబెట్టుకోవాలి; తన సొమ్ము అల్లం – పెరవారి సొమ్ము బెల్లం; మొదలైన సామెతలను ఈ సందర్భంగా గుర్తు చేసుకుంటే ఈ గేయ సౌందర్యం మరింత ఇనుమడిస్తుంది.

ఇదే గేయాన్ని మరో కోణంలో చూడాల్సిన అవసరం ఉంది. కుటుంబ నిర్వహణలో భర్త బాధ్యత ఎంత ఉంటుందో భార్య బాధ్యత కూడా అంతే ఉంటుంది. సోమరిపోతైన తన భర్తను దెప్పి పొడుస్తూ ఒక గడుసైన ఇల్లాలు ఇలి పల్కింది కావచ్చు. ఆ భర్త కుటుంబంలోని అందరి మీదా ఆధారపడతాడు కానీ ఎటువంటి పని చేయడు కాబోలు.

అందుకే ఈ గేయం అనుకుందాం. నా ముక్కెరను అమ్మినావు, చెండీలు అమ్మినావు, కడియాలు అమ్మినావు, వొడ్డాలం అమ్మినావు, ఇలా అన్నింటినీ అమ్మినావు. నిన్నేమీ అనకపోతే కూతుళ్లనమ్ముతావు, చెల్లెల్లనమ్ముతావు, చివరికి నన్ను అమ్ముతావు అని దెప్పి పొడిచిందేమో ఆ ఇల్లాలు. ఈవిధంగా ఇందులోని వస్తుధ్వని ఇంతని ఇదమిత్థంగా చెప్పలేము. ఈ సందర్భంలో హాస్యానికి రౌద్రరసం అంగరసంగా భావించవచ్చు. "పరువు దప్పిన బతుకురోత, సతికి చాలని పురుషుని బతుకు రోత" అనే సామెతను ఈ సందర్భంలో గుర్తు చేసుకుంటే ఈ గేయ సౌందర్యం మరింత ఇనుమడిస్తుంది.

ఇంకా చెప్పాలంటే ముక్కెర పోతే పోయింది, ముక్కు పచ్చలారని బిడ్డలను పట్టించుకోవు. చెండీలు పోతే పోయాయి. చెల్లెల్ల పెళ్ళిళ్లు చేయవు. కడియాలు పోతే పోయాయి. కన్నతల్లి పాదాలను నమస్కరించవు. ఒడ్డాలం పోతే పోయింది, కొడుకుల ఆకలి తీర్చవు. (రుక్నుద్దీన్‌గారు పేర్కొన్న గేయంలో 'నాగటీ రెండెడ్లనమ్మి నడుముకు వొడ్డాలం దేరా' అనడంలోనూ ఇదే వ్యక్తమవుతుంది. కడుపు నిండుగా ఉండటం అసలైన ఆభరణం. చాలా చక్కటి భావన). కంటె పోతే పోయింది. కట్టుకున్నదాన్ని కనుకరించవు. ఇల్లిల్లు తిరుగుట మానవు. నాతో సరసమాడవు. ఆయా స్త్రీలు నీ ఆస్తిపాస్తులు, అందచందాలు, ఆభరణ విశేషాలు చూసి మోహించారు. కానీ నాకు మాత్రం నీ గుణగణాలు మాత్రమే ముఖ్యం అని ఆ ఇల్లాలు పడే వేదన వర్ణనాతీతం. ఈవిధంగా ఇందులోని రసధ్వనితో పాటు వ్యక్తిత్వ వికాసాన్ని స్వీకరించాల్సిన అవసరం ఉంది. ఈ సందర్భంలో కరుణ అంగరసం.

ఇదే గేయాన్ని ఒక ఆదర్శగృహిణి పల్కులుగాను భావించవచ్చు. జానపదుల జీవితాలలో ఉమ్మడి కుటుంబాలు సహజం. స్త్రీ సహజమైన ఆభరణాలపై మోజు ఈ గేయంలో పేర్కొనబడింది. ఉమ్మడి కుటుంబ విలువలకు ప్రాధాన్యమిచ్చే స్త్రీ బంధుప్రీతికి తప్ప మిగతా వస్తువాహనాలపై ఆశ పెంచుకోకూడదనే వ్యంగ్యార్థం ఈ గేయంలో ఇమిడి ఉంది. తమలపాకు తొడిమే పదివేలు అనడంలో అంతరార్థమిదే. సాధారణంగా తమలపాకు కొసలు, తొడిమెలు విసర్జనీయాలు. తొడిమె, ఈనె, కొసలలో విష పదార్థం ఉంటుందని

ఆయుర్వేద శాస్త్రజ్ఞులు, పెద్దలు చెబుతారు. కాబట్టి ఆమె కోరుకుంటున్న కోరికల వెంట అనర్థాలెన్నో దాగున్నాయని ఈ గేయం చెబుతుంది. తల్లితండ్రులకు తమ కుటుంబ సభ్యులే సహజమైన ఆభరణాలు. వారిని సంరక్షించుకోవాల్సిన బాధ్యత ఉంది. వారిని సన్మార్గంలో నడిపించాల్సిన అవసరముందనుట ఇందులోని మరో వ్యంగ్యార్థం.

ఒకవేళ ఆభరణాలే ముఖ్యమనుకుందాం. ఆ ఆభరణాల వెనుక ఆరోగ్య సూత్రాలెన్నో. జానపదులు వాడే ప్రతీ ఆభరణం త్రిదోష హరాత్మకమే. ఈ ఆభరణాలు ఆక్యుప్రెషర్ వైద్య విధానానికి సంబంధించినవి కూడా. ఈ గేయాన్ని అనుసరించి ముక్కెర కఫ సంబంధ దోషాన్ని హరిస్తుందని చెప్పినట్లు తెలుస్తుంది. గేయంలోని బిడ్డల ప్రస్తావన ఇందుకు ఉదాహరణ. సాధారణంగా చిన్న పిల్లలకు శ్వాసకోశ సంబంధ వ్యాధులధికం. అందుకే వారికి ముక్కు కుట్టిస్తారు. యౌవనంలో గాజులు, చెండీలు, మంగళసూత్రం (ఈ గేయంలో కంటె) వొడ్డాలం మొదలైన వాటి ప్రయోజనం వెలకట్టలేనిది. పైత్యం, గర్భ సంబంధ వ్యాధులను నివారిస్తాయి. అంతేకాకుండా ఇవి కామోద్దీపకాలు. అందుకే భర్త చనిపోయాక వీటిని తొలగించాలంటారు. వృద్ధాప్యంలో వాత సంబంధ వ్యాధులధికం. కాళ్ళ కడియాలకు ఈ దోషాన్ని హరించే గుణముంది కావచ్చు.

ఇదే గేయంలోని మరొక కోణాన్ని దర్శిద్దాం. సహజంగా స్త్రీకి భర్తే అన్నీ. భర్త బాధ్యత కూడా వెలకట్టలేనిది. ఇటు పిల్లలను చూసుకోవాలి. అటు తల్లిని చూసుకోవాలి వంటి బరువు బాధ్యతలెన్నో అతనిపై ఉంటాయి. అటువంటప్పుడు భర్త తన భార్యను విస్మరించే అవకాశం కలదు. అందుకే ఆ స్త్రీ బహుశా తన భర్త ప్రేమను ఆశిస్తుంది కాబోలు. ఈ సందర్భంలో కొంతవరకు విప్రలంభ శృంగారం అంగరసంగా భావించవచ్చు.

ఇదే గేయంలో సంభోగ శృంగార కాంక్షను దర్శించచ్చు. ప్రేమకు, కామానికి వయసుతో నిమిత్తం లేదు. ముగ్గురు బిడ్డలు, నలుగురు కొడుకులున్నా 'చింత చచ్చినా పులుపు చావని శృంగారిణి' ఆ గృహిణి. తన భర్త అంటే ఆమెకు ఎనలేని ప్రేమ. ఎన్నోమార్లు చిలకలు చుట్టి భర్తకు అందించి తానుమాత్రం తొడిమలతోనే సంతోషపడేది. ఇక గేయం లోతుల్లోకి వెళితే ఎలా ఉంటుందో చూద్దాం. తన భర్తను పట్టె మంచం మీదికి ఆహ్వానించడానికి శతవిధాలా ప్రయత్నిస్తుంది. ముద్దులతో ముంచెత్తమంటుంది, కౌగిలింతలు కాంక్షిస్తుంది. ఇలా మిగతావాటిని ఊహించుకోవాలి. ఇదంతా ఎందుకంటే తన నడుముకు వొడ్డాలం కావాలట. అంటే తాను గర్భవతి కావాలనుకొంటుందన్న మాట. ఎంత చక్కని భావన. ఈ విషయం అందరివలె అడగలేను. (నడి వయస్సు, అందులోనూ, ఉమ్మడి కుటుంబం కదా!) అని తన కోరికను వెలిబుచ్చింది. కొందరి వలె కొసరబోను అని తన హక్కును ప్రకటించింది. ఇంతకంటే వివరణ ఏం కావాలి.

ఇదే గేయంలోని వియోగ దుఃఖాన్ని దర్శించాల్సిన అవసరం ఉంది. భర్త చనిపోయిన స్త్రీ వేదన ఇది. తనకున్న ఆభరణాలన్నింటిని తొలగించడం అందుకు సాక్ష్యం. భర్త జ్ఞాపకాలుగా బిడ్డలు, కొడుకులు, అత్త మరదళ్ళు, మిద్దె మేడలు, సూటుబోటులు మిగలడం ఇందుకు మంచి ఉదాహరణలుగా చెప్పవచ్చు. ఏ ఆకతాయి ఆమెను అల్లరి చేశాడో పాపం.

ఒకే గేయాన్ని ఇన్ని విధాలుగా వివరించడం వల్ల పాఠకులకు విసుగు రావచ్చు గాక, జానపదుల మేధోవిజ్ఞానం మేరలేనిదని చెప్పటం నా ఉద్దేశం. ఇంకా చెప్పాలంటే కథకైనా, కవితకైనా సంఘటన, సందర్భం మొదలైనవి ప్రాణభూతాలు. ఈ గేయం ఏ సందర్భంలో వెలువడిందో తెలియదు కాబట్టి ఇన్ని వివరణలు. మొత్తానికి అనాగరికులుగా కనిపించే జానపదులులలో అంతులేని ఆలోచనలున్నాయి. అనుభవాల దొంతరలున్నాయి. వారిని అనాగరికులుగా భావించడం మన అనాగరికత. మోటుహాస్యం ద్వారా కూడా మోక్షమార్గం చూపగల చతురులు వారు. చివరగా ఈ గేయంలోని ఆధ్యాత్మిక చింతనను తెలియజేస్తాను. ఈ సందర్భంలో 'అమ్మ' అనే క్రియను స్వీకరించకుండా యథాతథంగా 'నమ్మ' (సంధికార్యం జరుపకుండా) అనే క్రియను స్వీకరించాల్సిన అవసరం ఉంది. అంటే సభంగ శ్లేషకు బదులు అభంగ శ్లేషను స్వీకరించడం సమంజసమనుకుంటాను.

'అన్యథా శరణం నాస్తి త్వమేవ శరణం మమ' అన్న భగవద్గీతా వాక్కులు ఈ గేయానికి ప్రేరణ కావచ్చు. భగవంతునికి ప్రీతికరమైన ఆకులలో తమలపాకులు ఒకటి. పత్రిలేని పూజ, పత్రం లేని అపప్పులాంటిదని జానపదులు బలంగా విశ్వసిస్తారు. తమలపాకునే కాదు, నిష్ప్రయోజనమైన దాని తొడిమను కూడా స్వీకరించగల కరుణామూర్తి పరమాత్మ. ఇక్కడ 'నాకు' అంటే 'నేను' అని అర్థం. అహం బ్రహ్మాస్మి, అయమాత్మా బ్రహ్మ మొదలైన వేదవాక్యాలను అనుసరించి నేను అంటే పరమాత్మ. భక్తితో ఏది ప్రసాదించినా స్వీకరిస్తానని గీతలో శ్రీకృష్ణుడు పేర్కొన్నాడు. వీటిననుసరించి ఈ గేయంలోని పల్లవిలో భక్తియోగం ఉంది. ఆ భక్తి ఎలా ఉండాలి? అంటే చాలురా అంటే భక్తుడు లయమవ్వాలి. సూటిగా చెప్పాలంటే అంతులేనంత ఉండాలి.

ఇక ముక్కుకు ముక్కెర లేక.... అనే మొదటి చరణాన్ని అనుసరించి ప్రాణాపాయం తెలియచేయబడింది. ఇక్కడ ముగ్గురు బిడ్డలు. ఇడ, పింగళ, సుషుమ్నా నాడులు. లేదంటే కుంభకం, పూరకం, రేచకం కావచ్చు. ముక్కు చిన్నపోవడమంటే సుషుమ్నా

నాడి మూసుకుపోవడం. రెండు, మూడు చరణాలు హఠయోగానికి సంబంధించినవి. ఇందులోని చేతుల ప్రస్తావన ముద్రలకు సంబంధించినవి. ఇక్కడ కన్నతల్లి ప్రస్తావన కుండలినీ మాతనుద్దేశించి అంటే ఇది కుండలినీ యోగ సాధన.

ఇకపోతే వొడ్డాలం ప్రస్తావన నాదయోగానికి సంబంధించినది. ఈ నల్గురు కొడుకులు నాలుగువేదాలు. దేహంలో నాదయోగం మొదలయ్యాక వేదాలతో పనిలేదని ఉపనిషత్ సారం. రుక్నుద్దీన్‌గారు పేర్కొన్న గేయంలోని 'నాగటి రెండెడ్ల నమ్మీ' అనుటలో కూడా చుట్టచుట్టుకోవడిన సర్పాలు వ్యంజింపబడినవి.

మెడ ప్రస్తావన విశుద్ధ చక్రానికి సంబంధించినది. అంటే మంత్రయోగానికి సంబంధించినది. ఏ మంత్రమైనా కంఠంతోనేగా జపిస్తాం. ఆ విషయమే ఇక్కడ చెప్పబడింది. అలా కాకున్నా మరొక విషయాన్ని గమనించవచ్చు. సాధారణంగా మణిపూరక చక్రం దాటగానే అష్టసిద్ధులు సాధకున్ని వర్తిస్తాయి. కాని ఆత్మ సాక్షాత్కారం కోరుకునే సాధకుడు. అష్టసిద్ధులపై మోహాన్ని వదులుకోవాలి. ఈ గేయంలోని మిద్దెమేడల ప్రస్తావన అష్టసిద్ధులను వ్యంజింపచేయును.

అదేవిధంగా పట్టెమంచం, పరుపుల ప్రస్తావన ధ్యానం, ధారణలకు సంబంధించినవిగా భావించవచ్చు. మనసు చిన్నపోవడమంటే సమాధి కుదరకపోవడం. సమాధి కుదిరితే దక్కేది పరమాత్మ దర్శనం. అదే పదివేలు అనడం సహస్రదళ పద్మంలోని పరమాత్మను సూచించడం. ఈ లెక్కన ఈ గేయం ప్రతీకాత్మకం, నారికేళ పాక సమన్వితం.

ఇన్నివిధాలైన యోగసాధనా విధానాలున్నాయి. ఉపాసనా మార్గాలున్నాయి. వీటిలో మనం ఏ ఒక్క యోగ సాధనకైనా పూను కుంటున్నామా! ఆలోచించాల్సిన విషయం. ఈ విధంగా ఈ గేయాన్ని ఇంకా విస్తృతంగా వివరించుకోవచ్చు. ఇంతటితో విరమిస్తున్నాను.

నవ్వుతూ, నవ్విస్తూ మాట్లాడటం జానపదులకు వెన్నతో పెట్టిన విద్య. నవ్వుతూ నవ్విస్తూ మాట్లాడే జానపదుల మాటల్లోని నగ్నసత్యాలను గుర్తించడం అంత తేలికైన విషయం కాదు. చూడటానికి అమాయకంగా కన్పించినా వారి అంతరంగాల లోతుల్ని కొలవడం అంత సులువు కాదు. వివిధ విషయాలపై వారికున్న పరిజ్ఞానం మేరలేనిది. ఇలా చెప్పుకుంటూ పోతే జానపద హాస్య గేయాలలో విశేషాంశాలు కోకొల్లలు వెలువడుతున్నాయి. మచ్చునకు రెండింటిని మాత్రమే తెలియజేశాను. మిగతా వాటినన్నింటినీ ఇంకా విస్తృతంగా అధ్యయనం చేయాల్సిన అవసరం ఎంతైనా ఉంది.

కొన్ని చూపులు

కళ్ళను నడిపించే కాళ్ళు
ప్రపంచాల అంచుల్ని తాకేలా
వెర్రిగా అరిచే నోళ్ళు
చూపులు...
క్షణాల రహదారుల వెంట
గాబరాగాబరాగా పరుగులు తీస్తుంటాయి
వింతవింతగా గంతులేస్తుంటాయి
కొన్ని చూపులు
ఎవ్వరికీ చిక్కవు–
అందినట్లే అంది జారిపోతుంటాయి
వెలుతురును వెలివేసి
చీకట్లోనే తిరుగుతుంటాయి
నిప్పుల కుంపటిని ఒంటికెక్కించుకుంటాయి
కాసేపు పదునుగా
మరి కాసేపు కరుకుగా ఉంటాయి
ఎగిరి ఎగిరి దారం తెగి
ఎక్కడో చెట్టుకొమ్మన ఇరుక్కొని
ఊగిసలాడే గాలిపటాల్లాగా
కొన్ని చూపులు కొట్టుమిట్టాడుతుంటాయి
దృశ్యాల జాతరలో కొన్ని చూపులు
తప్పిపోతుంటాయి
అసహనాన్ని తొడుక్కొని
ఆపై సహనాన్ని కొంత పులుముకొని
పిచ్చిగా పిలుస్తుంటాయి
అలసిపోతుంటాయి
అలిగి పోతుంటాయి
అలిగి నవ్వుతుంటాయి
సూదంటురాయిలా అతుక్కుపోతుంటాయి
సూదికంటే సూటిగా దూసుకుపోతుంటాయి
కొన్ని చూపులు అంతే
వాటి తీరు అసలే అర్థంకాదు.

తిరునగరి శరత్ చంద్ర
పరిశోధక విద్యార్థి, తెలుగుశాఖ, ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం
ఫోన్ : 630 987 3682